

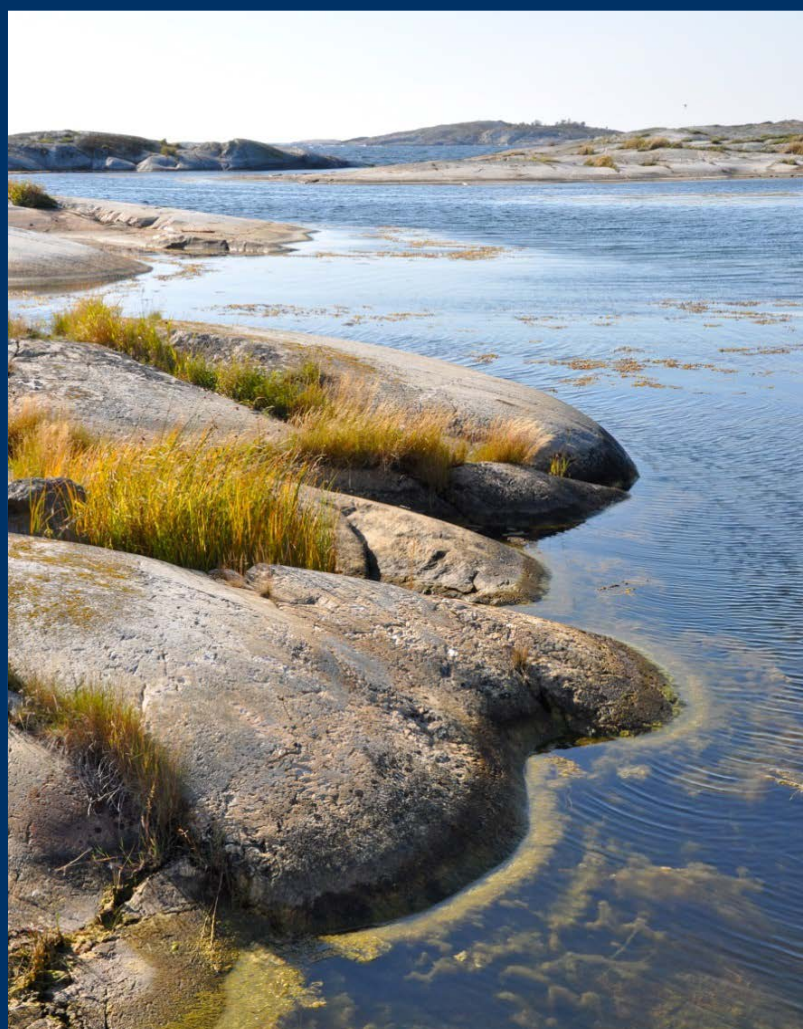
2014-06-17

Länsstyrelsen
Stockholm

Ålandsskärs naturreservat

Haninge kommun

Innehållsförteckning

Beslut

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta

Bilaga 2. Skötselplan med bilagor

Bilaga A. Skötselplankarta

Bilaga B. Karta, byggnader på Ålandsskär

Bilaga C. Bilddokumentation över byggnader och anläggningar

Bilaga D. Förteckning över byggnader och anläggningar

Bilaga E. Artlista fåglar

Bilaga 3. Hur man överklagar

Enheten för naturvård
Elin Norkvist

Beslut om bildande av Ålandsskärs naturreservat i Haninge kommun

---

(3 bilagor)

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Ålandsskär
Kommun	Haninge
Naturvårdsregister-ID	2002297
Socken	Ornö
Naturgeografisk region	Region 25, "Östersjön med skärgårdar samt Åland"
Läge	Reservatet ligger i ytterskärgården, ca 50 km sydost om Stockholm och ca 10 km sydost om Ornö.
Fastigheter	Huvudskär 1:3 och 1:6
Fastighetsägare	Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län
Area	18,1 hektar
Reservatsförvaltare	Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län

BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) beslutar Länsstyrelsen att förklara det område som har markerats på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Naturreservatets namn ska vara Ålandsskär.

Syftet med reservatet ska vara att bevara och vårda ett kulturpräglat ytterskärgårdsområde med höga naturvärden och av stor betydelse för friluftslivet. De värdefulla naturmiljöerna, värdet för friluftslivet samt de kulturhistoriskt präglade miljöerna ska särskilt skyddas och vårdas. Reservatet ska vara tillgängligt för friluftslivet på ett sätt som inte äventyrar natur- eller kulturvärdena.

Syftet ska uppnås genom att viss hävd får ske på Ålandsskär för att bevara den utpräglade kulturpåverkade skärgårdskaraktären. Vid hävd ska stor hänsyn tas till de ornitologiska värdena. Karaktären på bebyggelsemiljöerna på Ålandsskär ska bevaras och bebyggelseområdet ska vara fortsatt tillgängligt för allmänheten. De naturgivna förutsättningarna ska vara utgångspunkten för friluftslivets nyttjande av området.

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

Reservatsföreskrifter

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet. Ordningsföreskrifterna under C är desamma som för det omgivande reservatet Huvudskär, enligt Länsstyrelsens beslut den 24 juli 1995.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområde

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. gräva, spränga, schakta, dika, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning,
2. anordna upplag,
3. uppföra ny byggnad, brygga, mast, torn eller annan anläggning,
4. utföra om- eller tillbyggnad, anlägga trädäck eller skärmtak,
5. plantera häck, uppföra stängsel, staket, plank eller andra hägnader,
6. avverka träd grövre än 10 cm i diameter i brösthöjd (130 cm),
7. anlägga tält- eller campingplats,
8. införa för området främmande växter eller djur.

Utän länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

9. ersätta byggnad, brygga eller annan anläggning,
10. riva byggnad,
11. förändra byggnads exteriör genom att ändra färgsättning, typ av fönster, material eller liknande,
12. uppföra ny byggnad, brygga eller annan anläggning eller utföra om- eller tillbyggnad som är av betydelse för friluftslivet,
13. uppföra ny byggnad, brygga eller annan anläggning eller utföra om- eller tillbyggnad för att tillgodose yrkesfiskets behov,
14. avstycka mark,

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

15. dra fram mark- eller luftledning,
16. anlägga stig,
17. sätta upp skylt, affisch eller liknande anordning.

Undantag från föreskrifterna anges under punkt D nedan.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla nedanstående för att syftet med reservatet ska tillgodoses:

1. utmärkning av reservatets gränser, uppsättning av reservatsskyltar och övriga upplysningsskyltar samt anordnande och utmärkning av stigar,
2. naturvårdande skötselåtgärder såsom undanhållande av vegetation, eldning, bete eller punktvisa flora- och faunavårdande insatser,
3. att allmänheten får passera i anslutning till byggnader,
4. naturvårdande skydds jakt av predatorer såsom räv och mink,
5. undersökningar av växt- och djurlivet och övriga naturförhållanden i reservatet.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, rista, spränga eller måla,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar samt att skada vegetationen i övrigt genom att gräva upp växter såsom ris, örter, mossor eller lavar,
3. störa djurlivet (t.ex. genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräl- och groddjur),
4. medföra hund eller annat husdjur som inte är kopplat,
5. tälta mer än två dygn i följd på samma plats,
6. för längre tid än två dygn i följd förankra båt vid samma strand,

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

7. göra upp öppen eld,
8. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller därmed jämförlig anordning,
9. på ett störande sätt använda musikinstrument, bandspelare, musikanläggning eller liknande,
10. landa med luftfartyg.

Undantag från föreskrifterna anges under punkt D nedan.

D. Undantag från föreskrifterna

1. Föreskrift A2 avser ej tillfällig uppläggning av enstaka båtar eller mindre virkesförråd i anslutning till byggnader,
2. föreskrift C6 gäller ej fastighetsägare samt ägare eller arrendator av byggnad.

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder mot att:

3. reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren utser vidtar de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel och som framgår av föreskrifterna B1–B5,
4. reservatsförvaltaren, Länsstyrelsen eller den som förvaltaren eller Länsstyrelsen utser får utföra nödvändig insamling för dokumentation av växt- och djurlivet,
5. ringmärkning av fåglar får ske i samråd med Länsstyrelsen,
6. befintliga trädgårdsodlingar får brukas på ett för ytterskärgården traditionsenligt sätt (t.ex. vad gäller val av växter), samt så att de ej verkar avhållande för allmänheten,
7. innehavare av ledningsrätt får utföra normalt underhåll av befintliga teleledningar.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen utkom från trycket i länets författningssamling.

Enligt bestämmelserna i 7 kap. 30 § miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna även om de överklagas.

Skötsel och förvaltning

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

I skötselplanen utvecklas resonemangen kring vissa av föreskrifterna samt ges vägledning i tolkningen av dessa. Bland annat gällande tillståndsplikten vid avstyckning samt allmänhetens tillgång till det bebyggda området på ön.

Med stöd av 21 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. beslutar Länsstyrelsen att Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län ska vara förvaltare i naturvårdshänseende för naturreservatet.

Upplysningar

Det erinras om övriga bestämmelser till skydd för naturmiljön av vilka kan nämnas följande:

- Strandskyddsbestämmelserna. Enligt 7 kap. 15 § miljöbalken får inom strandskyddsområde inte nya byggnader uppföras, byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utföras om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt, eller åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.
- Fridlysningsbestämmelserna. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).
- Terrängkörningsförbudet i terrängkörningslagen (1975:1313).

SKÄLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Beskrivning av området

Reservatet utgör större delen av den ca 20 ha stora ön Ålandsskär. De privatägda fastigheterna på öns nordvästra del ingår dock inte i reservatet. Ön går också under namnet Huvudskär och ligger centralt belägen i det befintliga naturreservatet Huvudskär. För att det nu bildade naturreservatet inte ska förväxlas med det befintliga naturreservatet, som omfattar hela skärgårdsområdet utom just ön Ålandsskär, har Länsstyrelsen valt att använda den äldre benämningen Ålandsskär. Genomgående i beslut och skötselplan benämns därmed ön Ålandsskär. På sikt ska reservaten slås samman och då benämnas Huvudskär.

Ön uppvisar en representativ ytterskärgårdsmiljö med sparsam vegetation. Större delen av ön består av blottat berg med torktålig vegetation såsom ljung och kråkris i skrevor och sprickor. På nordöstra delen av ön finns sänkor med lövskogspartier, främst bestående av asp, björk och rönn. Det finns även ett mindre område med tallskog i östra delen. Hela skärgårdsområdet är av stor betydelse för fågellivet, med arter som bland annat ejder, silvertärna och labb.

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

Ålandsskär har lång historik som fiskeplats och omnämndes redan på 1400-talet i Sveriges första fiskestadga. Under 1800-talet etablerades här en fyrplats, med lots- och tullverksamhet. Vid sekelskiftet 1900 fanns ca 45 bofasta personer på ön och fram till 1930 fanns också en skola på ön. 1942 flyttade tullverksamheten från ön och militären etablerade sig på ön. Den långa historiken med tillfälliga och permanenta bosättningar har i hög grad präglat naturmiljön och ön har genom uttag av ved och bete hållits öppen. Som på många andra öar i skärgården har dock vegetationstäckningen ökat till följd av minskad hävd sedan den bofasta befolkningen försvann, tillsammans med ändrade miljöförhållanden såsom kvävedefall och ansamling av organiskt material.

Det bebyggda området inom reservatet på Ålandsskär består i dag av ett 30-tal byggnader, varav fyren, tullhuset, lotshuset och bagarstugan är mest utmärkande. Bebyggelsen är till stora delar orörd sedan slutet av 1800-talet och har högt kulturhistoriskt värde samt utgör ett attraktivt besöksmål. Bland husen och bodarna finns ett flertal gångstigar och utsiktsplatser som också är relevanta ur kulturmiljösynpunkt och för friluftslivet. Gångstigarna visar tydligt hur man av hävd har rört sig i och genom området. Dessa används fortfarande av boende och av besökare. Majoriteten av byggnaderna är privatägda på arrenderad mark och nyttjas som fritidsboenden. I tullhuset drivs ett mindre vandrarhem medan lotshuset uthyrs veckovis till besökare under sommaren.

Ärendets beredning

Öns natur- och kulturvärden har länge varit kända. Omkringliggande skärgårdsområde förklarades som Huvudskärs naturreservat redan 1974, medan Ålandsskär undantogs från reservatet på grund av Försvarmaktens intressen på ön.

I samband med Fortifikationsverkets avyttring av markområden i skärgården, däribland Ålandsskär, väcktes frågan om naturreservat. En överenskommelse träffades om att bilda ett naturreservat som omfattar Fortifikationsverkets fastigheter på Ålandsskär. De privatägda fastigheterna på nordvästra delen av ön ingår inte i naturreservatet. I och med en överenskommelse om markbyte har därefter Fortifikationsverkets fastigheter på Ålandsskär överlåtits till Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län, som därmed utgör såväl markägare som reservatsförvaltare.

På sikt avses det befintliga naturreservatet Huvudskär samt det nya reservatet Ålandsskär slås samman, med gemensamt syfte. För att underlätta för besökare gäller samma ordningsföreskrifter i såväl det befintliga reservatet som i det nya. Dessa ska ses över och vid behov uppdateras i samband med sammanslagningen av naturreservaten.

Reservatsförslaget har sänts på samråd till markägaren, övriga sakägare och myndigheter i enlighet med 24-26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Merparten av remissinstanserna var positiva till reservatsbildningen i sig men synpunkter lämnades på vissa föreskrifter och skötselåtgärder. Synpunkterna har

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

främst rört förslaget till en naturstig på östra delen av ön samt hur föreskrifterna påverkar de enskilda intressena inom det bebyggda området. Önskemål har också framförts angående möjligheten att anpassa byggnader efter friluftslivets samt yrkesfiskets behov. Behovet av bryggor tillgängliga för allmänheten har också förts fram. Flera anser att namnet på reservatet bör vara Ålandsskär.

Länsstyrelsens bedömning

Ålandsskär utgör en central punkt i Huvudskärs skärgård, ett representativt ytterskärgårdsområde med såväl höga natur- och friluftslivsvärden som kulturvärden. Reservatsbildningen innebär att så gott som hela Huvudskärs skärgård omfattas av skydd enligt miljöbalken. Bebyggelsen på Ålandsskär är i princip orörd sedan slutet av 1800-talet och bör bevaras och vårdas. Ön är av stor betydelse för friluftslivet och utgör navet för besökare inom Huvudskärs naturreservat, här finns bl.a. sötvattenpump, raststuga och skärgårdsmajor och det bedrivs i dagsläget reguljär båttrafik till ön under sommaren. Ålandsskär är därmed en av få öar där besökare även utan egen båt kan nå den allra yttersta skärgården och uppleva dess särpräglade natur och bebyggelse.

Ålandsskär är beläget inom ett område som är av riksintresse för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Skärgården med kustområden är dessutom i sin helhet av riksintresse enligt 4 kap. 2 § miljöbalken, innebärande bland annat skydd för områdets natur- och kulturvärden med särskilt beaktande av turismens och friluftslivets intressen. Det omgivande befintliga reservatet ingår i det europeiska nätverket av skyddad natur, Natura 2000 (Huvudskär SE0110111).

För att områdets värden ska bestå, krävs att de värdefulla naturmiljöerna och kulturmiljöerna vårdas. Exploatering skulle innebära att områdets värden för friluftslivet skulle äventyras eller påtagligt skadas.

Mot denna bakgrund bedömer Länsstyrelsen att det föreligger skäl för bildande av naturreservatet.

Behandling av remissynpunkter

Efter remissen har beslut och skötselplan bearbetats utifrån inkomna synpunkter. Namnet har ändrats från Huvudskärs ö till Ålandsskär och vissa ändringar har gjorts i föreskrifterna. Bland annat ska det efter tillstånd från Länsstyrelsen vara möjligt att t.ex. utföra ombyggnationer som är av betydelse för friluftslivet eller behövs för att tillgodose yrkesfiskets behov. Vad gäller naturstigen kvarstår förslaget då Länsstyrelsen bedömer att det skulle utgöra en positiv åtgärd ur friluftslivssynpunkt. Beskrivningarna i beslut och skötselplan har setts över och det framgår nu tydligare att en stor andel av byggnaderna är privatägda och nyttjas som sommarboende. Allmänhetens tillgång till det bebyggda området har alltid varit stor och bör med hänsyn till öns och bebyggelsens ursprungliga karaktär vara så även framledes. Enligt reservatsföreskrifterna förpliktigas ägare och arrendatorer av byggnader tåla att allmänheten får passera i anslutning till byggnader, även byggnader som används som bostäder. Allmänheten bör genom

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

information uppmanas att visa hänsyn till boende. Länsstyrelsen bedömer sammantaget att detta är en skälig avvägning mellan allmänna och enskilda intressen.

Förenlighet med hushållningsbestämmelser och översiktsplan

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av naturreservatet är förenligt med kommunens översiktsplan antagen 2005-02-07 samt kommunens Kustplan antagen år 2002. Reservatsbildningen bedöms också vara förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Miljö kvalitetsmål

Skydd av området bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ett rikt växt- och djurliv.

Intresseprövning

Länsstyrelsen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående natur- och kulturvärden finns skäl att besluta om att bilda naturreservatet samt att förordna om föreskrifter för att skydda området, liksom att fastställa en skötselplan.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 3.

Beslut i detta ärende har fattats av tf länsöverdirektör Karin Bergh. I den slutliga handläggningen har även deltagit miljödirektör Göran Åström, samhällsbyggnadsdirektör Gunilla Holmquist, länsassessor Jenny Sundberg samt miljöhandläggare Elin Norkvist, den sistnämnde föredragande.

Karin Bergh

Elin Norkvist

Kungörelse

Beslutet kungörs i ortstidning och Stockholms läns författningssamling.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med tillhörande bilagor
3. Hur man överklagar

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

Sändlistan är borttagen i denna version
eftersom den innehåller personuppgifter.

Enebackens fastighetsservice, c/o Mats Huss mats.huss@enebackens.se

Adolfina Gustava Nyströms dödsbo,
c/o Anders Nyström

Anna Caroline Henning

Villagatan 98

Tämnarvägen 14

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet [2014]. Ur Geografiska Sverigedata, 106-2004/188-AB

Teckenförklaring

- Reservatsgräns, Ålandsskärs naturreservat
- Huvudskärs naturreservat

Originalkartans skala 1:8 000

Bilaga 2 till reservatsbeslutet

Skötselplan för Ålandsskärs naturreservat i Haninge kommun

Denna skötselplan har utarbetats av Länsstyrelsen i Stockholms län inför bildandet av Ålandsskärs naturreservat, som ligger inneslutet i det befintliga naturreservatet Huvudskär. Skötselplanen, som är en bilaga till reservatsbeslutet, fastställdes samtidigt som naturreservatet bildades.

Skötselplanen läses med fördel tillsammans med reservatsbeslutet, som innehåller naturreservatets syfte, reservatsföreskrifter samt grunden för reservatet.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
1. BESKRIVNING AV RESERVATET	2
1.1 Översikt	2
1.2 Läge	2
1.3 Naturförhållanden	2
1.4 Historisk markanvändning och kulturhistoriska värden	3
1.5 Friluftsliv och tillgänglighet	4
1.6 Nuvarande bebyggelse och anläggningar	5
2. PLAN FÖR NATURRESERVATETS SKÖTSEL	5
2.1 Övergripande mål för reservatets skötsel	5
2.2 Skötselområden	6
2.3 Friluftsliv	8
2.4 Skötsel av byggnader och anläggningar	9
2.5 Jakt	9
2.6 Slitage och störningskänslighet	9
2.7 Naturvårdsförvaltning och tillsyn	10
2.8 Dokumentation och uppföljning	10
2.9 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	12
3. KÄLLFÖRTECKNING	12
4. BILAGOR	12

SKÖTSELPLANDatum
2014-06-17Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022**1. BESKRIVNING AV RESERVATET****1.1 Översikt**

Huvudskärs skärgårdsområde består av ca 200 öar och skär med omgivande vattenområde. Området är ett typiskt ytterskärgårdsområde där öarna ofta består av kala klippor med sparsam vegetation. Ålandsskär är den största ön i skärgårdsområdet med välbevarad bebyggelse såsom fyr, lots- och tullstation som härstammar från slutet av 1800-talet. Ön är välbesökt av det båtburna friluftslivet och sommartid oftast tillgänglig genom reguljär båttrafik från fastlandet. Ön går också under namnet Huvudskär, men för att undvika förväxling med det befintliga omgivande naturreservatet Huvudskär har Länsstyrelsen valt att kalla reservatet Ålandsskär.

1.2 Läge

Ålandsskär är beläget ca 50 km sydost om Stockholm och ca 10 km sydost om Ornö.

1.3 Naturförhållanden*Geologi och topografi*

Ön Ålandsskär består, liksom resterande Huvudskärsarkipelagen, av gnejs eller gnejsgranit. Ön är relativt kuperad med ett par höjdparter i norr-södergående riktning. Högsta punkt är cirka 15 meter över havet. Jordar förekommer sparsamt i svackor och skyddade partier på ön. På hållarna syns tydliga spår av inlandsisens framfart i form av isräfflor.

Vegetation

Som på de omgivande öarna karaktäriseras vegetationen på Ålandsskär av de karga förhållanden som råder i ytterskärgården. Ön består till stora delar av blottat berg men i mer skyddade lägen växer enbuskar, ljung och kråkris. Luftburna partiklar och vegetationsrester har sakta byggt upp en viss jordmån i lägre liggande partier och i större klippskrevor där det idag finns lövskog, främst bestående av asp och björk. I sänkan längst österut finns ett parti med tallskog. I dåligt dränerade svackor finns så kallade gropmossar som domineras av vitmossor. Här finns också tranbär och odon. Torktåliga kärlväxter såsom vit och gul fetknopp, styvmorsviol och mandelblom växer i sprickor och skrevor. På en plats har dynstinksvamp påträffats, en sällsynt art som växer främst på sanddyner nära havet. På Ålandsskär har svampen noterats på en torr och sandig yta strax öster om fyren. På en gammal rönn nära sötvattenpumpen växer den rödlistade orangepudrade klotterlaven.

Fågelliv

Området är av stor betydelse för sjöfågellivet. Häckande arter som förekommer regelbundet är bland annat labb, större strandpipare och rödbena. I området förekommer också silvertärna vilken är upptagen i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv.

SKÖTSELPLAN

Datum
2014-06-17Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

På och runtom ön häckar också ett flertal arter som är upptagna i den svenska rödlistan, såsom ejder, gråtrut, svarthakedopping och roskarl. I skärgårdsområdet i stort häckar sporadiskt även svärta, tobisgrissla och skrântärna.

På Ålandsskär bedrivs regelbundet viss ringmärkning av småfågel och sträckfågelräkning under höst och vår. Totalt har cirka 225 olika fågelarter noterats inom skärgårdsområdet, varav 54 arter har registrerats som häckande (se artlista, bilaga E).

Rödlistade arter

I tabellen nedan presenteras rödlistade arter som observerats i skärgårdsområdet vid fältbesök.

Rödlistade arter inom Huvudskärs skärgård, enligt ArtDatabankens klassificering (2010).

Art	Rödlistekategori (2010)
Dynstinksvamp (<i>Phallus hadriani</i>)	VU (sårbar)
Orangepudrad klotterlav (<i>Opegrapha ochrochelia</i>)	NT (hänsynskrävande)
Mosshumla (<i>Bombus muscorum</i>)	VU (sårbar)
Ejder (<i>Sommateria mollissima</i>)	NT (hänsynskrävande)
Gråtrut (<i>Larus argentatus</i>)	NT (hänsynskrävande)
Svarthakedopping (<i>Podiceps auritus</i>)	NT (hänsynskrävande)
Svärta (<i>Melanitta fusca</i>)	NT (hänsynskrävande)
Tobisgrissla (<i>Cephus grylle</i>)	NT (hänsynskrävande)
Roskarl (<i>Arenaria interpres</i>)	VU (sårbar)
Skrântärna (<i>Hydroprogne caspia</i>)	VU (sårbar)

Övrigt djurliv

Inom skärgårdsområdet uppehåller sig regelbundet gråsäl. Annars är större däggdjur ovanliga. Räv och hare har letat sig ut några enstaka gånger efter isvintrar. På södra delen av Ålandsskär finns både större och mindre vattensalamander. Den större arten är upptagen i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv. Både huggorm och snok är ganska vanliga på ön.

1.4 Historisk markanvändning och kulturhistoriska värden

Vid Ålandsskär fanns under medeltiden det mest betydelsefulla säsongsfisket i hela Stockholms skärgård. Sveriges äldsta kända fiskestadga upprättades år 1450 för Ålandsskär på order av kung Karl Knutsson. Fiskestadgan kom också att gälla för de tjugotalet andra säsongsfiskelägen som fanns i Stockholms skärgård. Under Gustav Vasas regeringstid övergick säsongsfiskeplatserna till så kallade kronohamnnsfisker, då fiskarna var tvungna att betala skatt för fångsten. På grund av att fiskeläget var välbesökt uppfördes ett av skärgårdens få kapell på Ålandsskär. Kapellet flyttades dock år 1646 till Lökskär.

SKÖTSELPLAN**Datum**
2014-06-17**Beteckning**
511-40596-2012
0136-02-022

En historisk händelse som satt djupa spår i skärgården är de rysshärjningar som ägde rum 1719. Efter sig lämnade de ryska skeppen en hårt sargad skärgård där så gott som all bebyggelse bränts ner, så även vid Ålandsskär. Ön återbebyggdes men återfick dock aldrig sin forna status som skärgårdens viktigaste säsongsfiskeplats. Under 1800-talets andra hälft övergick Ålandsskär till att bli lots-, tull- och fyrplats. 1860 byggdes den första lotsvaktstugan och 1881 blev Ålandsskär en fristående lots- och fyrstation. Den första fyren från 1882 var fotogeneldad och byggd som ett torn ovanpå en vanlig stuga. 1915 fanns här fyra tullfamiljer, fyra lotsfamiljer och två fyrvaktarfamiljer. Fram till 1930 fanns också skola på ön. 1925 drogs tullstationen in och 1931 stod den nya fyren klar, vilket innebar att det endast behövdes en fyrvaktare på ön. 1942 drogs också lotsstationen in, men strax därpå inrättades en livräddningsstation där livräddningskryssaren Helge Axelsson Johnsson var stationerad. Räddningsstationen upphörde 1974. Från 1940-talet har militären varit aktiva på ön, men lämnade Ålandsskär 2010. Huvudskärsarkipelagen, förutom ön Ålandsskär, ägs och förvaltas sedan 1970-talet av Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län och förklarades 1974 som naturreservat av Länsstyrelsen.

Bebyggelsen på Ålandsskär är välbevarad från det att den uppfördes på nytt under 1800-talet och har högt kulturhistoriskt värde. Hela Huvudskärs skärgård är utpekad som riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, då området speglar en viktig del av skärgårdsbefolkningens försörjning.

1.5 Friluftsliv och tillgänglighet

Ålandsskär är av stort värde för det rörliga friluftslivet. Ön ligger centralt i Huvudskärs naturreservat och det finns gott om fina naturhamnar i området. För besökare som inte kommer i egen båt finns möjlighet att boka båtturer till Ålandsskär enligt turlista.

I det gamla lotshuset på ön finns en liten utställning om Ålandsskärs kulturhistoria. Lotshuset fungerar också som raststuga och rymmer dessutom två mindre lägenheter som Skärgårdsstiftelsen för närvarande hyr ut veckovis under sommaren. I tullhuset finns ett mindre vandrarhem som drivs i Haninge kommuns regi genom en entreprenör. Många av de övriga byggnaderna och bodarna används idag som fritidshus, besökare kan dock röra sig i stort sett obehindrat bland bebyggelsen. På ön finns ett nätverk av mer eller mindre upptrampade stigar och mindre vägar, som på flera håll förstärkts med grus eller betonggjutningar. Tillgängligheten för funktionshindrade är dock begränsad.

Huvudskärs skärgård är liksom Stora Nassa utsett till ett så kallat hänsynsområde. Syftet med hänsynsområden är att genom rekommendationer värna om områdenas stillsamma karaktär och att minska buller och nedskräpning, vilket gynnar såväl besökare som naturen. Rekommendationerna innebär exempelvis att undvika höga hastigheter med båt, att orsaka svall och bullrande aktiviteter.

SKÖTSELPLAN

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

1.6 Nuvarande bebyggelse och anläggningar

Den mesta bebyggelsen på ön byggdes upp under 1800-talet. Bland byggnaderna utmärker sig fyren, bagarstuga, lotshuset och tullstationen. Som nämnts ovan drivs ett mindre vandrarhem i tullhuset medan lägenheterna i lotshuset hyrs ut under sommaren. Merparten av de övriga mindre byggnaderna är privatägda och står på arrenderad mark, medan vissa byggnader tillhör fastighetsägaren och arrenderas ut. I bilaga B, C och D finns en karta samt förteckning över de byggnader på ön som ingår i reservatet. Elektricitet saknas på ön utöver solcellsdrivna system. Sötvatten hämtas i en brunn som är belägen strax nordost om lotshuset.

På norra sidan av ön finns två nya soboddar, vilka är tillgängliga för allmänheten och sköts av Haninge kommun. Där finns även en äldre s.k. skärgårdsmaja (kombinerad sobod/torrtoalett) som kommunen planerar att ta bort och ersätta med dass i en av de nya sobodarna. Som nämnts ovan finns ett antal bryggor vid bebyggelsen på västra sidan, på norra sidan av ön finns också en mindre kaj, den s.k. kronbryggan som nyttjats av försvaret. Runtom på ön syns också spår av militär verksamhet i form av gamla fundament samt ett förslutet bergrum.

2. PLAN FÖR NATURRESERVATETS SKÖTSEL**2.1 Övergripande mål för reservatets skötsel**

Målet med skötseln är att bevara och vårda ett ytterskärgårdsområde med höga natur-, kultur-, och friluftslivsvärden. Reservatet ska vara tillgängligt för friluftslivet på ett sätt som inte äventyrar natur- eller kulturvärdena. För att bevara den utpräglade kulturpåverkade skärgårdskaraktären får viss hävd ske, t.ex. genom slyröjning, men med stor hänsyn till de ornitologiska värdena på ön. Karaktären på bebyggelsemiljöerna på Ålandsskär ska bevaras och bebyggelseområdet ska vara fortsatt tillgängligt för allmänheten.

På sikt avses det befintliga naturreservatet Huvudskär samt det nya reservatet Ålandsskär slås samman, med en gemensam skötselplan.

Enligt reservatsföreskrifterna är det inte tillåtet att avstycka mark utan Länsstyrelsens tillstånd. Vid en eventuell tillståndsprövning ska en bedömning göras huruvida syftet med reservatet påverkas. Allmänhetens möjligheter att röra sig över ön ska inte påverkas negativt. Därutöver gäller även övriga villkor för fastighetsbildning, såsom att förhålla sig till strandskyddsbestämmelser etc.

Naturreservatet är uppdelat i två skötselområden, den östra obebyggda delen av ön respektive den västra bebyggda delen. För skötselområdena anges övergripande mål och skötselriktningar, se nedan.

SKÖTSELPLANDatum
2014-06-17Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022**2.2 Skötselområden****Skötselområde 1 – Östra Ålandsskär (ca 12 ha)***Beskrivning*

Den östra delen av Ålandsskär är i huvudsak obebyggd. Området består till stora delar av blottade berghällar med lövskog bestående av björk, asp och rönn i de mer skyddade partierna. I dalgången längst österut finns ett parti med tallskog. Enbuskar växer runtom på ön. Floran karaktäriseras i övrigt av de karga förhållandena och består bland annat av ljung och kråkris samt andra tåliga arter. Igenväxningen med björk och rönnslå på de tidigare så magra berghällarna har tilltagit under senare år. Detta har också medfört ökade möjligheter till skydd och födosök för fåglar och ön är en attraktiv rastplats för bl.a. sträckande småfågel.

Bevarandemål

Området ska utgöras av en huvudsakligen oexploaterad representativ ytterskärgårdsmiljö.

Skötsel

Området får hävdas för att gynna den magra skärgårdsbiotopen med ljung, enbuskar, mindre torvmossar eller naket berg samt för att bibehålla upplevelsen för besökare som vandrar runt ön. Bete får bedrivas efter samråd med Länsstyrelsen om möjligheter till det skulle finnas. Sly från naturvårdsröjningar på ön ska kunna eldas årligen på anvisad plats, företrädesvis i det sandiga området strax öster om fyren (se skötselplankarta). Vid eldning ska försiktighet iaktas för att inte skada omkringliggande berghällar och vegetation. Vid gallringar, röjningar eller betesdrift ska stor hänsyn tas till de stora ornitologiska värdena på ön. Samråd ska ske med ornitologisk expertis så att inte vegetation som är av betydelse för rastande och häckande fåglar tas bort.

Större anordningar eller nya byggnader ska inte tillkomma i området. För allmänheten bör dock även fortsättningsvis finnas någon typ av dass samt möjlighet att slänga sopor. Punktvisa flora- och faunavårdande åtgärder i form av t.ex. uppsättning av fågelholkar får genomföras.

För att underlätta framkomligheten på den östra delen av Ålandsskär bör en naturstigsslinga anläggas. Tanken är att man ska kunna gå från fyren österut i en cirka kilometerlång cirkel. Mer eller mindre lättframkomliga stigar finns redan idag, vilka bör användas men behöver förstärkas i flera delar. Se vidare under avsnitt 2.3 Friluftsliv.

Skötselområde 2 – Västra Ålandsskär (ca 6 ha)*Beskrivning*

Skötselområdet omfattar den västra delen av ön där den mesta bebyggelsen är belägen. Samhället på ön växte fram under 1800-talet och bebyggelseområdet har höga kulturhistoriska värden då strukturen av 1800-talets verksamhet i stort finns

SKÖTSELPLAN**Datum**
2014-06-17**Beteckning**
511-40596-2012
0136-02-022

bevarad. Bland annat finns byggnader kvar efter tull-, lots- och fyrplatsverksamheter. Bebyggelsen speglar de speciella levnadsbetingelser det medförde att bo och arbeta på ön. Dels de större byggnaderna för bofast befolkning och dels de mindre ofta oisolerade enkla fiskebodarna som är till för kortvarigt boende eller enstaka övernattningar.

Kring byggnaderna finns ett flertal gångstigar och utsiktsplatser som är relevanta ur såväl friluftslivs- som kulturmiljösynpunkt. Gångstigarna visar tydligt hur man av hävd har rört sig i och genom området. Dessa nyttjas fortfarande av boende och av besökare.

Bevarandemål

Bebyggelseområdet bevaras med dess bebyggelse och den tydliga distinktionen mellan tidigare permanent och tillfälligt boende. Gångstigar och utsiktspunkter inklusive siktlinjer inom bebyggelsen med omgivning bevaras och upprätthålls, vilket innebär att marken mellan byggnaderna är att betrakta som allmänna ytor och därmed tillgänglig för besökare, dock med hänsyn till boende.

Skötsel

Befintliga byggnader och bryggor ska hållas i gott skick. Vård- och underhållsarbeten rörande byggnaderna bör utföras med traditionella material och metoder så att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Nya byggnader/anläggningar, om- eller tillbyggnader (t.ex. trädäck eller altaner) får enligt reservatsföreskrifterna inte tillkomma (vissa åtgärder får dock ske efter tillstånd från Länsstyrelsen), inte heller anordningar som kan verka avhållande för allmänheten såsom staket eller planterade häckar.

För att ersätta en befintlig byggnad eller anläggning krävs enligt föreskrifterna tillstånd från Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har i sådant fall möjlighet att ställa villkor på utformningen av byggnaden/anläggningen. Det krävs också tillstånd från Länsstyrelsen för större förändringar i befintliga byggnaders exteriör, såsom byte av takmaterial, ändring av färgsättning, byte av fönstertyp etc. Normalt underhåll, till exempel ommålning med samma färgtyp och kulör eller att ersätta trasigt glas i fönsteröppningar, är dock tillåtet.

Uppsättning av utomhusbelysning regleras inte i föreskrifterna, men bör hanteras restriktivt för att tillvarata öns kulturhistoria. Möjligheten att uppleva en stjärnhimmel fri från ljusföroreningar är en tillgång som bör värnas.

Området får hävdas för att hålla undan igenväxningsvegetation som missgynnar bebyggelseområdets karaktär, t.ex. genom att röja undan sly.

I bilagor B-D finns en karta samt förteckning över de byggnader och anläggningar på ön som ingår i reservatet. Vandrarhemsverksamheten i tullhuset får med fördel fortsätta även framöver. Lotshuset hyrs i dagsläget ut till besökare i viss utsträckning vilket bör vara möjligt även fortsättningsvis, likaså möjligheterna att använda huset som rast- och informationsstuga.

SKÖTSELPLAN

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

Några av de mest etablerade utsiktspunkterna inom bebyggelseområdet bör markeras på informationstavlorna. Företrädevis vid södra kortsidan av lotsutkiken, söder om tullutkiken samt vid fyren (se förslag på skötselplankartan). Se vidare under avsnitt 2.3 Friluftsliv.

2.3 Friluftsliv*Mål*

Reservatet ska vara tillgängligt för allmänheten enligt allemansrättens principer, men med de begränsningar som följer av reservatsföreskrifterna. Den stora friheten att röra sig bland bebyggelsen ska kvarstå men medför samtidigt ett ansvar att visa hänsyn till boende på ön. Friluftslivets intressen i området ska gynnas utan att påverka natur- eller kulturvärdena negativt. En diskret naturstig ska anordnas på den obebyggda östra delen av Ålandsskär. Stigen har två syften – dels möjliggör den för fler att kunna uppleva den storslagna naturen i området, dels kan vegetationen och känsliga häckfåglar i de inre delarna av den östra delens dungar skonas när besökare kanaliseras till stigen. De mest etablerade utsiktspunkterna inom det bebyggda området ska vara tillgängliga för besökare.

Tillgänglighet

Reservatet nås med egen båt samt periodvis med reguljär båttrafik från Dalarö. Området har många fina naturhamnar, t.ex. en väl skyddad flad mellan Lökskär och Ålandsskär. Tillgången till bryggor för allmänhetens nyttjande bör utredas framöver.

Friluftsanordningar

På Ålandsskär bör finnas dess tillgängliga för allmänheten samt möjlighet att slänga sopor. Nya anordningar för detta är delvis redan uppförda. Lotshuset fungerar i dagsläget bl.a. som raststuga medan tullhuset hyser ett mindre vandrarhem. Dessa funktioner ska i möjligaste mån finnas kvar.

En diskret naturstig ska märkas upp på den obebyggda östra delen av Ålandsskär och guida besökare runt ön. Tanken är att folk ska kunna ta sig runt på utsidan av de större dungar som finns här. I dessa finns sumpskog och ljungmattor som bör skonas från alltför mycket besök. Stora mängder ruvande ejder brukar finnas i dessa delar, varför en stig som kanaliserar vandrare är gynnsam även ur den aspekten. Idag finns flera mer eller mindre lättframkomliga stigar, området är dock bitvis väldigt kuperat (södra delen) och det kan ofta vara halt på berget. Därför bör några höjdskillnader överbryggas med spänger och i vissa delar bör man anlägga enkla trappor för att öka framkomligheten. Trapporna bör utformas diskret liknande den trappanordning som redan finns vid fyren; förankrade brädor/halkskydd som följer bergets lutning. Man kan också tänka sig att förankra en tross som besökare kan ta hjälp av. Slingans uppmärkning ska smälta in i omgivningen så bra som möjligt, utan att förlora sitt syfte. Slingan ska även visas på besökskartor över området.

SKÖTSELPLAN

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

I bebyggelseområdet bör några av de mest etablerade utsiktspunkterna markeras på informationstavlorna och besökskartor, företrädesvis utsikterna vid södra kortsidan av lotsutkiken, söder om tullutkiken samt vid fyren (se förslag på skötselplankartan). Dessa platser är belägna på höjder och har historiskt använts som utsiktspunkter. En markering av utsiktspunkterna tydliggör allmänhetens tillgång till platserna. Stigar som används inom bebyggelseområdet bör man generellt sett undvika att märka upp av den anledningen att besökare kan uppleva att man inte får röra sig utanför dessa stigar.

I övrigt bör inga större anordningar för friluftslivet tillkomma. De naturgivna förutsättningarna på ön medför att tillgängligheten för t.ex. rullstolsburna är begränsad.

Information

Information om reservatet ska finnas på informationsskyltar utformade enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Förutom information om områdets natur- och kulturvärden ska informationsskyltarna bland annat visa naturstigens sträckning, utsiktsplatser samt upplysningar om hur man kan röra sig bland bebyggelsen.

I lotshuset finns en mindre utställning om områdets kulturhistoria. Den kan med fördel finnas kvar och gärna utökas och utvecklas med mer information om områdets naturvärden och kulturhistoria.

Reservatets gränser

Reservatets gränser ska markeras enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. En bedömning får dock göras huruvida gräns mot vattnet ska markeras, med tanke på att omgivande vatten också utgör naturreservat samt att dessa på sikt avses slås samman.

2.4 Skötsel av byggnader och anläggningar

För skötsel av byggnaderna hänvisas till avsnitt 2.2, skötselområde ”Västra Ålandsskär”. Ägaren eller av ägaren utsedd förvaltare svarar för att bebyggelsen hålls i gott skick.

De nya sopbodarna samt den gamla skärgårdsmajan på norra sidan av ön ansvarar Haninge kommun för.

2.5 Jakt

Naturvårdande skydds jakt på predatorer såsom räv och mink ska utföras vid behov av reservatsförvaltare eller den som förvaltaren utser. Förekomst av predatorer kan annars orsaka stora skador på fågellivet. Jakt regleras i övrigt inte i reservatsföreskrifterna, utan bedrivs enligt gällande bestämmelser.

2.6 Slitage och störningskänslighet

Inom området finns störningskänsliga land- och kustfåglar. Skären är av betydelse för fågellivet under häckningstid och vattenområdena som uppehållsområden vid näringssök under ungarnas uppväxtperiod. Genom att besökare i viss mån anvisas

SKÖTSELPLAN

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

till Ålandsskär kan störningar på de mindre, känsligare skären minskas. På ön kan besökare i sin tur kanaliseras med hjälp av den föreslagna vandringsstigen.

Många av bodarna används som fritidsboenden och besökare ska upplysas om att visa hänsyn till detta.

Huvudskärs skärgård är utpekad som ett så kallat hänsynsområde, där Länsstyrelsen i samarbete med kustkommunerna uppmanar till extra hänsyn och omtanke. Hänsynsområden pekas ut för att bevara skärgårdsområden med en stillsam karaktär. Bland annat uppmanas besökare att inte bidra till svall med sina båtar samt att dämpa musik och högt prat. Uppmaningarna kommer både friluftslivet och djurlivet i området till godo.

2.7 Naturvårdsförvaltning och tillsyn

Förvaltare

Reservatsförvaltare är Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län. Förvaltaren ansvarar för skötsel och övervakning av reservatet. Samråd om förvaltningen ska ske med Länsstyrelsen. Anteckningar om naturvårdsförvaltning ska kontinuerligt föras av förvaltaren.

Tillsyn

Reservatsförvaltaren ansvarar för övervakningen av reservatet. En särskild tillsynsman/naturbevakare bör finnas för området. Övervakningen ska omfatta att föreskrifterna följs, en dagbok ska föras där överträdelser antecknas. Länsstyrelsen ska omgående underrättas om misstänkta överträdelser av reservatsföreskrifterna.

Fotodokumentation av alla byggnader är ett viktigt underlag för att påvisa eventuella överträdelser i form av utbyggnader etc.

Tillsynsmyndighet enligt miljöbalken för reservatet är Länsstyrelsen.

Ekonomisk plan för naturvårdsförvaltningen

Förvaltningskostnaderna för reservatet utgörs av naturvårdsskötsel, informationsskyllning, anordnandet av en naturstig, renhållning samt övervakning. Utredning av kostnader för naturvårdsförvaltningen görs vid planering av åtgärderna.

Länsstyrelsen finansierar reservatsskyltar och dokumentation av naturförhållanden samt anordnandet av en naturstig. Övriga skötselåtgärder finansieras av Skärgårdsstiftelsen.

2.8 Dokumentation och uppföljning

Befintlig dokumentation

Ålandsskärs kulturhistoriska värden finns beskrivna i litteratur på flera håll, bland annat genom Stockholms länsmuseum. Genom Riksantikvarieämbetets

SKÖTSELPLAN**Datum**
2014-06-17**Beteckning**
511-40596-2012
0136-02-022

beskrivning av riksintresset ges också en samlad bild av de kulturvärden som finns i området.

År 2008 utfördes en marin basinventering i Fjärdlångs och Huvudskärs Natura 2000-områden. Områdena uppvisade en stor variationsrikedom av olika livsmiljöer och arter och bedömdes därmed hysa höga naturvärden.

På Ålandsskär har fågelskådning och ringmärkning av fåglar bedrivits på ideell basis under ett antal år. Dokumentation kring detta sammanställs fortlöpande hos bland annat Länsstyrelsen.

Kommande dokumentation

I syfte att möjliggöra uppföljning och tillsyn bör fotodokumentationen av byggnader och andra anordningar förnyas i samband med att beslutet om naturreservat träder i kraft.

Ringmärkningen av fåglar kan med fördel fortsätta på ön då det utgör ett värdefullt informationsunderlag rörande fågelpopulationernas utveckling.

Dokumentation av förvaltningen

Utförda åtgärder ska dokumenteras. Tidpunkt för åtgärderna, deras effekt etc. ska anges. Dokumentationen förvaras av förvaltaren och kan bland annat ligga till grund för revidering av skötselplanen.

Uppföljning av genomförda skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av genomförda skötselåtgärder. En uppföljning av förändringar i naturtillståndet och naturvärdena som följd av de naturliga förloppen bör göras om cirka 10 år för att då bedöma behovet av en revidering av skötselplanen.

Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs.

Uppföljning och utvärdering ska göras i enlighet med Naturvårdverkets riktlinjer för uppföljning av skyddade områden.

SKÖTSELPLANDatum
2014-06-17Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022**2.9 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder**

Skötselåtgärd	Tidpunkt	Plats/skötselområde	Prioritet	Ansvarig
Gränsmarkeringar	Snarast efter beslut		1	Länsstyrelsen
Nya informationsskyltar	Inom 1 år efter beslut	Se förslag på skötselplankarta	1	Länsstyrelsen
Anordnande av naturstig på östra sidan av ön	Inom 2 år efter beslut	Se förslag på skötselplankarta	2	Länsstyrelsen
Öppethållande av befintliga stigar	Vid behov		2	Förvaltaren
Slyröjning	Vid behov	Hela reservatet	2	Förvaltaren
Ny fotodokumentation av byggnader och anläggningar (i tillsynsyfte)	I samband med laga kraftträdande av beslutet	Hela reservatet	1	Länsstyrelsen

3. KÄLLFÖRTECKNING

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2009. Marin basinventering i Fjärdlångs och Huvudskärs Natura 2000 områden. Övrig publikation.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2007. Bevarandeplan för Natura 2000-område Huvudskär SE0110111.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1995. Beslut om nya föreskrifter samt fastställelse av skötselplan för naturreservatet Huvudskär i Haninge kommun.

Riksantikvarieämbetet, 2011. Områden av riksintresse för kulturmiljövården i Stockholms län (AB län) enligt 3 kap 6 § miljöbalken (elektronisk).

http://www.raa.se/publicerat/varia2012_6.pdf

Stockholms länsmuseum, 2012. Skärgårdsliv i äldre tid (elektronisk).

<http://www.stockholmslansmuseum.se/faktabanken/mer-om-skargardsliv-i-aldre-tid/>

Stockholms länsmuseum, 2012. Besöksmål Huvudskär (elektronisk).

http://www.stockholmslansmuseum.se/upptack_lanet/visa/b030/

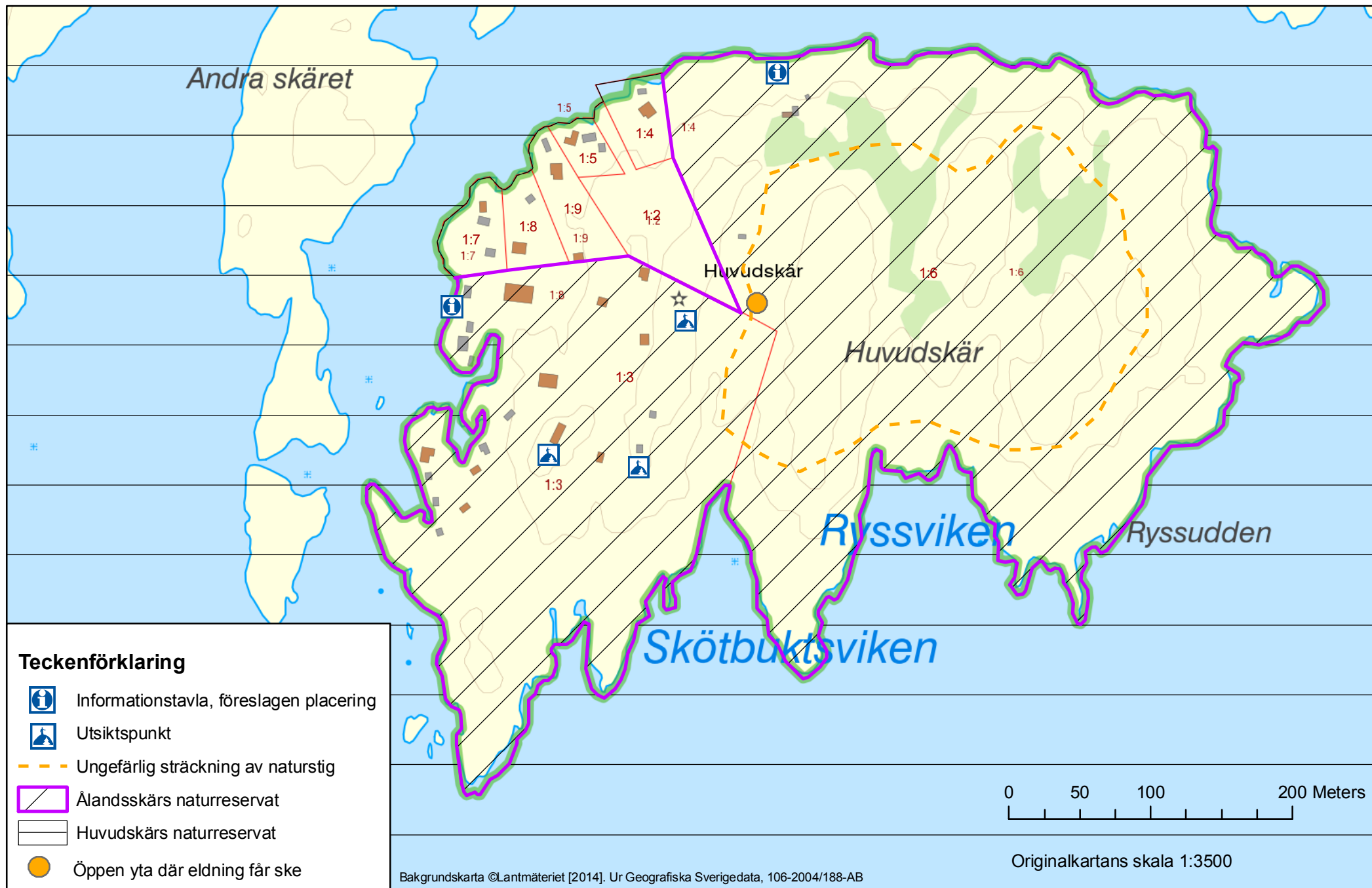
Stockholms länsmuseum, 2012. Kulturmiljöer: Huvudskär (elektronisk).

<http://www.stockholmslansmuseum.se/faktabanken/kulturmiljoer-i-kommunerna/visa/0136030059/>

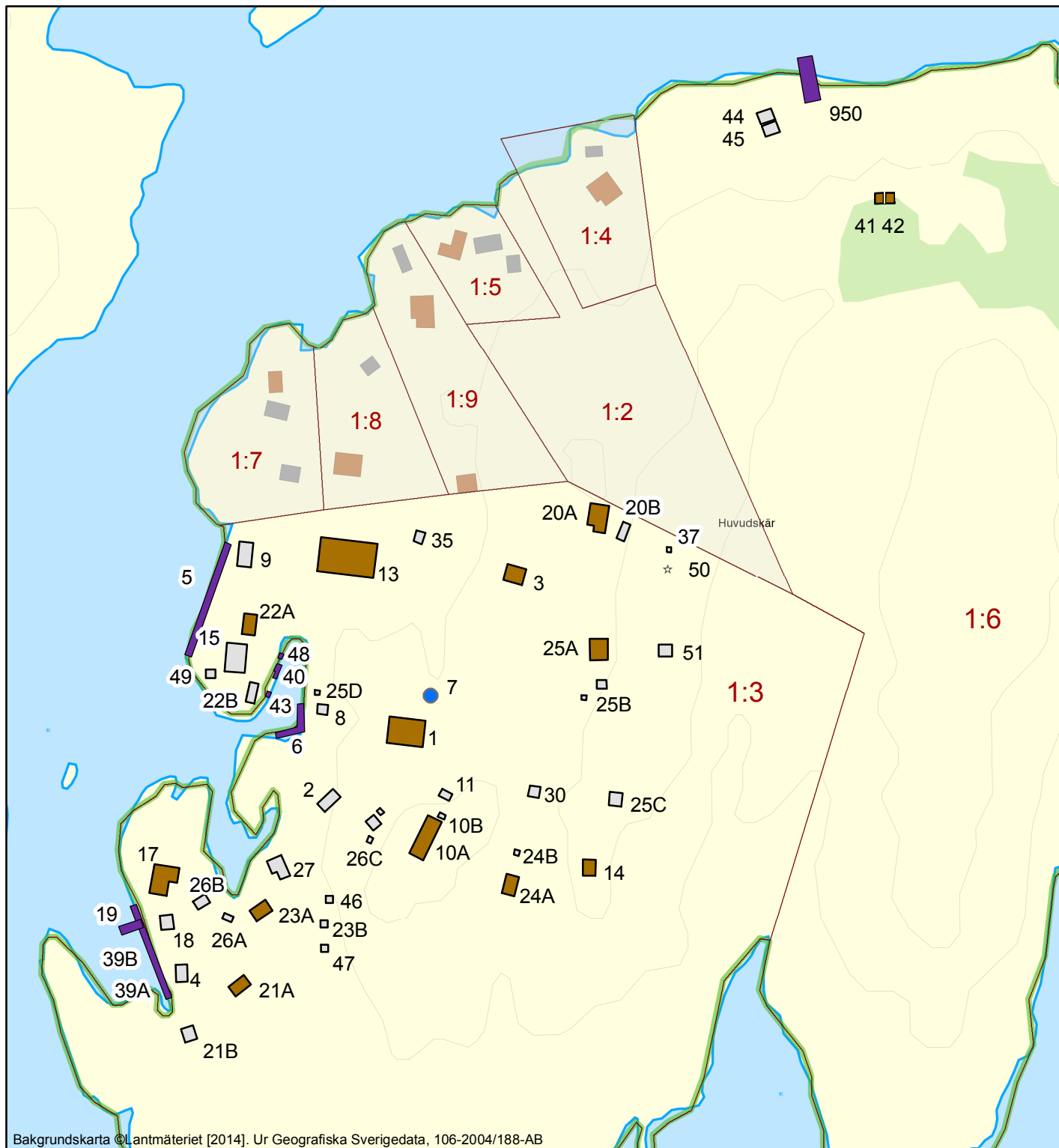
Stockholms länsmuseum, 1973. Byggnadsinventering över fastigheten Huvudskär 1:3. Rapport, opublicerad.

4. BILAGOR

- A. Skötselplankarta
- B. Karta över byggnader och anläggningar inom naturreservatet
- C. Bilddokumentation av byggnader och anläggningar
- D. Förteckning över byggnader och anläggningar
- E. Artlista, observerade fåglar inom Huvudskärs skärgård

Byggnader och bryggor inom naturreservatet

- Hus
- Övrig byggnad
- Brygga
- Brunn
- Fyr

0 25 50 100 Meters

Originalkartans skala 1:2000

Se bilder samt förteckning i bilaga C och D, enligt numreringen på kartan.
 Klassificeringen hus/övrig byggnad baseras på Fortifikationsverkets underlag.

Bilddokumentation över byggnader och anläggningar inom Ålandsskärs naturreservat

Majoriteten av bilderna är tagna i augusti 2007, om annat redovisas detta vid respektive bild. Numreringen baseras på Fortifikationsverkats underlag. Bilderna bör uppdateras då reservatsbeslutet vunnit laga kraft. Se kartbilaga B för en översikt över ön samt bilaga D för förteckning över byggnaderna och anläggningarna.

1)

2)

3) (2014-04-04)

4 (2012-10-12)

7)

8)

BILAGA C Datum
2014-06-17Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

9)

10A och B)

11)

13) (2012-08-15)

14)

15) (2012-10-12)

17)

18)

BILAGA C Datum
2014-06-17Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

20A) (2014-04-07)

20B)

21A)

21B)

22A)

22B)

23A)

23B) TC (2014-04-07)

BILAGA C Datum
2014-06-17Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

24A)

24A (2012-10-12)

24B) TC

25A och B (2012-10-12)

25C (2012-10-12)

25D (2012-10-12)

26A)

26B)

BILAGA C Datum
2014-06-17Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

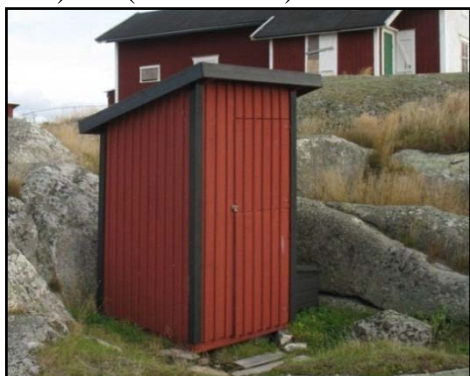
26C (2012-10-12)

26C) bod (2012-10-12)

26C) TC (2012-10-12)

27)

30) (2014-04-07)

35)

37)

41)

BILAGA C Datum
2014-06-17Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

42)

44 och 45 (2014-04-07)

46) TC (2014-04-07)

47) TC (2014-04-07)

49) (2014-04-07)

5) Brygga

6) Brygga (2014-04-07)

19) Brygga

BILAGA C Datum
2014-06-17Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

39 A och B) Brygga (2014-04-07)

40) Brygga

43) Bryggör (2014-04-07)

48) Brygga (2014-04-07)

950) Kajplats

50) Fyr

51) Gamla fyrgrunden

Förteckning över byggnader och anläggningar inom Ålandsskärs naturreservat

Nedanstående tabell läses med fördel tillsammans med kartbilaga B samt bildförteckningen i bilaga C. Numrering och övriga uppgifter baseras på Fortifikationsverkets underlag.

NUMRERING	TYP AV BYGGNAD/ANORDNING	KOMMENTAR
1	Hus	"Lotsboningshus"
2	Övrig byggnad	TC
3	Hus	"Bagar-/tvättstuga"
4	Övrig byggnad	
7	Brunn	
8	Övrig byggnad	
9	Övrig byggnad	"Sjöräddningsboden"
10A	Hus	"Lotsutkik"
10B	Övrig byggnad	
11	Övrig byggnad	
13	Hus	"Tullens bostadshus"/ vandrarhem
14	Hus	"Tullutkik"
15	Övrig byggnad	
17	Hus	
18	Övrig byggnad	
20A	Hus	
20B	Övrig byggnad	
21A	Hus	
21B	Övrig byggnad	
22A	Hus	
22B	Övrig byggnad	
23A	Hus	
23B	Övrig byggnad	TC
24A	Hus	
24B	Övrig byggnad	TC
25A	Hus	
25B	Övrig byggnad	Bod
25B	Övrig byggnad	TC
25C	Övrig byggnad	"Fotogenboden" sedermera "Donnérs ateljé"
25D	Övrig byggnad	
26A	Övrig byggnad	

BILAGA D Datum
2014-06-17Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

26B	Övrig byggnad	
26C	Övrig byggnad	
26C	Övrig byggnad	Bod
26C	Övrig byggnad	TC
27	Övrig byggnad	
30	Övrig byggnad	"Dieselboden"
35	Övrig byggnad	Vandrarhemmets TC
37	Övrig byggnad	"Issignalboden"
41	Övrig byggnad	Äldre skärgårdsmaja
42	Övrig byggnad	Äldre skärgårdsmaja
44	Övrig byggnad	Ny sopstation
45	Övrig byggnad	Ny sopstation
46	Övrig byggnad	TC
47	Övrig byggnad	TC
49	Övrig byggnad	Bastu
950	Brygga	"Kronbryggan"
5	Brygga	
6	Brygga	
19	Brygga	
39A	Brygga	Inre del (äldre)
39B	Brygga	Yttre del (nyare)
40	Brygga	
43	Bryggor	Två mindre bryggor bredvid varandra
48	Brygga	
50	Fyr	
51	Gamla fyrgrunden	

Fågelarter observerade inom naturreservaten Huvudskär och Ålandsskär

Artlistan har sammanställts i december 2013 av Mats Gothnier, Länsstyrelsen.

Listan omfattar 225 fågelarter, därav 54 häckande arter.

Alfågel (F)	Gärdsmyg (F)	Ringduva (Hh)	Strandskata (H)
Alförrådare (T, 4)	Gök (F)	Ringtrast (T, 7)	Strömstare (T, 2)
Backsvala (F)	Göktyta (F)	Rosenfink (h)	Större hackspett (F)
Bergand (F)	Halsbandsflugsnappare (T, 3)	Rosenstare (T, 1)	Större korsnäbb (T, 9)
Bergfink (F)	Havstrut (H)	Roskarl (H)	Större strandpipare (Hh)
Berglärka (T, 1)	Havsörn (Hh)	Råka (F)	Svart röstjärt (h)
Berguv (T, 3)	Hornuggla (Hh)	Rödbena (H)	Svarthakad buskskvätta (T, 1)
Bivvråk (T, 8)	Hussvala (H)	Rödthake (F)	Svarthakedopping (Hh)
Björktrast (F)	Häger (F)	Rödspov (T, 1)	Svarthätta (F)
Blå kärnhök (F)	Hämpling (Hh)	Rödstjärt (Hh)	Svartmes (F)
Blåhake (F)	Härmsångare (Hh)	Rödstrupig piplärka (T, 5)	Svartnäbbad islom (T, 5)
Blåmes (F)	Höksångare (T, 5)	Rödvingetrast (F)	Svartsnäppa (F)
Bläsand (F)	Jorduggla (Hh)	Rörsångare (F)	Svarttärna (T, 1)
Bläsgås (F)	Järnsparv (F)	Salskrake (T, 5)	Svartvit flugsnappare (F)
Bofink (H)	Kaja (F)	Sandlöpare (F)	Svärta (H)
Brandkronad kungsfågel (T,2)	Kanadagås (F)	Sibirisk piplärka (T, 1)	Sydnäktergal (T, 1)
Bredstjärtad labb (F)	Kentsk tärna (T, 10)	Sidensvans (F)	Sånglärka (F)
Brun kärnhök (F)	Knipa (Hh)	Sillgrissla (h)	Sångsvan (F)
Brunand (T, 3)	Knölsvan (H)	Silltrut (H)	Sädesärila (H)
Brunglada (T, 2)	Koltrast (H)	Silvertärna (H)	Sädgås (F)
Brushane (F)	Korp (F)	Sjööorre (F)	Sävspurv (F)
Buskskvätta (F)	Kricka (F)	Skata (T, 3)	Sävsångare (F)
Bändelkorsnäbb (T, 4)	Kråka (H)	Skedand (Hh)	Taigasångare (T, 12)
Domherre (F)	Kungsfågel (F)	Skogsduva (F)	Talgoxe (Hh)
Drillsnäppa (F)	Kungsfågelsångare (T, 7)	Skogssnäppa (F)	Taltrast (F)
Dubbeltrast (F)	Kungsörn (T, 1)	Skrattmås (H)	Tamduva (T, 7)
Duvhök (F)	Kustpipare (F)	Skräntärna (Hh)	Tobisgrissla (H)
Dvärgbeckasin (T, 7)	Kustsnäppa (F)	Skäggdopping (Hh)	Tofsvipa (F)
Dvärgmåås (F)	Kärnsnäppa (F)	Skärfläcka (T, 2)	Tordmule (H)
Dvärgsparv (T, 2)	Kärnsångare (F)	Skärpiplärka (H)	Tornfalk (F)
Ejder (H)	Labb (H)	Skärnsnäppa (F)	Tornseglare (Hh)
Enkelbeckasin (F)	Ladusvala (H)	Smalnäbbad simsnäppa (T, 5)	Trana (F)
Entita (T, 1)	Lappsparv (F)	Smådopping (T, 3)	Trastsångare (T, 1)
Fiskgjuse (F)	Ljungpipare (F)	Smålom (F)	Tretåig mås (T, 4)
Fiskmåås (H)	Lundsångare (T, 8)	Småskrake (H)	Trädgårdssångare (Hh)
Fisktärna (Hh)	Lärfalk (F)	Småsnäppa (F)	Trädskrypare (F)
Fjälllabb (T, 5)	Lövsångare (Hh)	Småspov (F)	Trädlärka (F)
Fjällpipare (T, 1)	Mindre flugsnappare (F)	Småtärna (T, 1)	Trädpiplärka (F)
Fjällvråk (F)	Mindre hackspett (T, 6)	Snatterand (Hh)	Turkduva (T, 4)
Flodsångare (T, 1)	Mindre korsnäbb (F)	Snösiska (T, 8)	Turturduva (T, 4)
Gluttsnäppa (F)	Mindre strandpipare (T, 7)	Snösparv (F)	Törnskata (Hh)
Gransångare (h)	Mindre sångsvan (T, 2)	Sothöna (T, 3)	Törnsångare (H)
Gravand (Hh)	Morkulla (Hh)	Sparvhök (F)	Vaktel (T, 2)
Grå flugsnappare (F)	Mosnäppa (F)	Spetsbergsgås (T, 1)	Varfågel (F)

BILAGA E

Datum
2014-06-17

Beteckning
511-40596-2012
0136-02-022

Grågås (H)	Myrspov (F)	Spovsnäppa (F)	Videsparv (T, 7)
Gråhakedopping (F)	Nattskärra (T, 7)	Stare (Hh)	Videsångare (T, 1)
Gräsiska (h)	Näktergal (F)	Steglits (F)	Vigg (H)
Gråtrut (H)	Nötkråka (T, 3)	Stenfalk (F)	Vinterhämling (F)
Gräsand (H)	Nötskrika (T, 2)	Stenknäck (T, 7)	Vitkindad gås (h)
Gräshoppsångare (T, 3)	Ormvråk (F)	Stenskvätta (H)	Vitnäbbad islom (T, 8)
Grönbena (F)	Orre (T, 1)	Stjärtand (F)	Årta (T, 4)
Grönfink (H)	Ortolansparv (F)	Stjärtmes (F)	Ängshök (T, 4)
Gröngöling (T, 1)	Pilfink (F)	Stor piplärka (T, 1)	Ängspiplärka (Hh)
Grönsiska (F)	Pilgrimsfalk (F)	Storlom (F)	Ärtsångare (H)
Grönsångare (F)	Praktejder (T, 6)	Storskarv (h)	
Gulspurv (F)	Prutgås (F)	Storskrake (Hh)	
Gulärla (F)	Pärluggla (T, 2)	Storspov (F)	

H = Årlig häckfågel.

Hh = Enstaka häckning konstaterad.

h = Ses tillf. vid häckn.tid (+ flyttning), men säkerställd häckn. saknas.

F = Ses årligen under flyttning eller övervintring.

T = Tillfällig gäst (< 10 fynd).

T, 3 = Tillfällig gäst, tre fynd osv....

Hur man överklagar hos regeringen, Miljödepartementet

Var ska beslutet överklagas

Länsstyrelsens beslut kan skriftligen överklagas till **regeringen, Miljödepartementet**.

Hur man utformar sitt överklagande m.m.

I skrivelsen ska du

- tala om vilket beslut du överklagar, t.ex. genom att ange ärendets nummer (diarienumret)
- redogöra för hur du anser att beslutet ska ändras.

Du bör också redogöra för varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Du kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt dig.

Behöver du veta mer om hur du ska gå till väga, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.

Övriga handlingar

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din ståndpunkt, så bör du skicka med det.

Var inlämnas överklagandet

Din skrivelse ska inlämnas/skickas **till Länsstyrelsen** och inte till regeringen, Miljödepartementet.

Tid för överklagande

Länsstyrelsen måste ha fått din skrivelse **inom tre veckor** från den dag **beslutet kungjorts i ortstidning***, annars kan ditt överklagande inte tas upp.

Underteckna överklagandet

Din skrivelse ska undertecknas och namnteckningen förtydligas. Uppge också postadress och telefonnummer.

* Införd i   Dagens Nyheter   2014-07-02
                 Svenska Dagbladet   2014-07-02

Regeringen har antagit 16 miljökvalitetsmål som definierar det miljötillstånd som Sveriges miljöarbete ska sikta mot. Målen ska nås inom en generation, det vill säga till år 2020 och år 2050 då det gäller klimatmålet.

Att bilda detta naturreservat bidrar till att uppfylla två miljökvalitetsmål

Begränsad klimatpåverkan

Frisk luft

Bara naturlig försurning

Giffri miljö

Skyddande ozonskikt

Säker strålmiljö

Ingen övergödning

Levande sjöar och vattendrag

Grundvatten av god kvalitet

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Myllrande våtmarker

Levande skogar

Ett rikt odlingslandskap

Storslagen fjällmiljö

God bebyggd miljö

Ett rikt växt- och djurliv

Kontakt

Mer information kan du få av
Länsstyrelsens enhet för naturvård.
Tfn: 010-223 10 00.
Beslutet finns också att läsa på vår hemsida.

Adress

Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22 067
104 22 Stockholm
www.lansstyrelsen.se/stockholm